

«آن که بذر شر می‌کارد»: خوانشی چندصدایی از دیگری‌سازی و سازوکار هویت در «حکایت خان‌های اودوسئوس» در اودیسه هومر

محمد غفاری^۱

چکیده

دیگری‌سازی، در حکم سازوکار اصلی برساخت هویت، از دیرباز در جوامع بشری صورت می‌گرفته؛ اما فقط در دوره اخیر به لحاظ مفهومی بررسی شده است. پژوهش حاضر با استفاده از خوانش چندصدایی (کترپوان)؛ راهبرد ساخت‌گشایانه‌ای که ادوارد سعید از موسیقی کلاسیک غربی اقتباس کرده است، به مسئله سازوکار هویت در «حکایت خان‌های اودوسئوس» در اودیسه هومر می‌پردازد. هدف این جستار آشکارسازی زیرمتن ایدئولوژیک این حماسه رمانتیک کانونی و دادن مجال بروز به صدای شخصیت‌های هیولاشده و سرکوب‌شده در گفتمان قهرمان و روایت‌گر است. این تحلیل استدلال می‌کند که اودیسه نقش مهمی در برساختن سوژگی غربی ایفا کرده و با قراردادن او در برابر دیگری‌هایش نوعی هویت ملی یا فرهنگی هم به مردم یونان باستان و هم به مرد غربی مدرن بخشیده است. با این حال، خوانش چندصدایی نشان می‌دهد که اودوسئوس با دیگری‌های بدنهاد و وحشی‌ای که در روند جست‌وجو با آنان مواجه می‌شود، ذاتاً هیچ تفاوتی ندارد و هویتی که برای هردو گروه ساخته شده، صرفاً حاصل قراردادهای و قدرت گفتمانی است؛ بنابراین، یافته‌های پژوهش حاضر در سازوکار متعارف برساخت هویت در فرهنگ غرب تردید می‌کنند؛ با این امید که بتوانند زمینه را برای خوانش نقادانه دیگری از این نوع متون کلاسیک و ارزیابی مجدد ترجمه‌های آن‌ها فراهم کنند.

واژه‌های کلیدی: دیگری‌سازی، حماسه رمانتیک، هویت ملی، خوانش چندصدایی (کترپوان)، «حکایت خان‌های اودوسئوس»

۱. استادیار گروه زبان و ادبیات انگلیسی، دانشکده ادبیات و زبان‌های خارجی، دانشگاه اراک، اراک، ایران